

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2.7.2008
COM(2008) 412 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Megújított szociális menetrend:
Lehetőségek, hozzáférés és szolidaritás a XXI. századi Európában**

{SEC(2008) 2156}

{SEC(2008) 2157}

{SEC(2008) 2178}

{SEC(2008) 2184}

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	Európa szociális dimenziója – elérkezett a megújulás és az új lendület ideje	4
3.	A megújított szociális menetrend a lehetőségek, a hozzáférés és a szolidaritás érdekében: A célok.....	7
4.	A megújított szociális menetrend a lehetőségek, a hozzáférés és a szolidaritás érdekében: A prioritások	8
4.1.	A gyermekek és az ifjúság – a holnap Európája	8
4.2.	Befektetés az emberekbe, a munkahelyek számának és minőségének javításába, az új készségekbe.....	9
4.3.	Mobilitás	11
4.4.	Hosszabb, egészségesebb élet.....	12
4.5.	A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem.....	14
4.6.	Küzdelem a hátrányos megkülönböztetés ellen	14
4.7.	Lehetőségek, hozzáférés és szolidaritás a globális szinten.....	16
5.	megújított szociális menetrend a lehetőségekért, a hozzáférésért és a szolidaritásért: az eszközök	17
5.1.	Uniós jogszabályok	17
5.2.	Szociális párbeszéd	18
5.3.	Nyílt koordinációs módszer	18
5.4.	EU-finanszírozás	19
5.5.	Partnerség, párbeszéd és kommunikáció.....	20
5.6.	A lehetőségek, a hozzáférés és a szolidaritás támogatása valamennyi közösségi politikában.....	21
6.	Következtetés	21

1. BEVEZETÉS

A technológiai fejlődés, a globalizáció és a népesség előregedése miatt az európai társadalmak átalakulófélben vannak. Az elmúlt években a változás üteme felgyorsult. Az európaiak egyre tovább és egyre egészségesebben élnek, új családmockelkben és munkavégzési minták szerint. Az értékek és a generációk közötti kapcsolatok is átalakulnak. Az európaiak előtt új perspektívák nyílnak meg, több a választási lehetőségük, és jobbak az életkörülményeik. Az Európai Unió, különösen a növekedésre és foglalkoztatásra irányuló lisszaboni stratégiának, a nagyobb piaci integrációnak és a makrogazdasági stabilizációnak köszönhetően a foglalkoztatás és a mobilitás ösztönzésével segítette e lehetőségek létrejöttét.

Ugyanakkor bizonyos súlyos szociális problémák továbbra is fennállnak: túl sok az inaktív és a munkanélküli, túl sok fiatal hagyja el túl korán az iskolát, aminek következtében még mindig túl sok ember él szegénységben (különösen gyermekek és idősek) és társadalmi elszigeteltségben. Ezenkívül új problémák is felmerültek – az előregedő és nagyobb jólétben élő népességgel egyidejűleg nő az időskorú eltartottak száma és a jóléti betegségek (elhízás, stressz) aránya. E széles körű társadalmi változásokon felül a 2008. évet a gazdaság globális lelassulása, a szűkös erőforrásokért, köztük az élelmiszerért és az energiáért folyó növekvő verseny és a pénzügyi piacok további nyugtalansága jellemzi. Miközben az Európai Unió gazdasága e külső hatásokkal szemben a szilárd alapoknak köszönhetően jól tartja magát, a közelmúlt eseményei, köztük a drámai élelmiszer- és olajár-emelkedések, aggodalomra adnak okot. A szegényeket ezek a változások aránytalanul nagy mértékben érintik. Ezenfelül, miközben a közvélemény-kutatások azt mutatják, hogy az európaiak általában elégedettek életminőségükkel, aggódva gondolnak a jövőre és félnek, hogy gyermekeik jóléte az elkövetkező években romolhat.

A szociális területre irányuló szakpolitikáknak **lépést kell tartaniuk** a változó viszonyokkal – rugalmasnak és fogékornak kell lenniük a változásokkal szemben. Valamennyi irányítási szintnek fel kell nőnie ehhez a kihíváshoz.

A szociális területen hozott intézkedések elsősorban a tagállamok felelősségi körébe tartoznak, és ezeket nemzeti és helyi szinten, az állampolgárokhoz a lehető legközelebb kell meghozni. Szociális területen az Európai Unió hatásköre és felelősségi köre korlátozott. Az Európai Unió azonban a közös értékrendnek, a közös szabályoknak és a szolidaritási mechanizmusoknak köszönhetően egyedülálló helyzetben van a tekintetben, hogy a tagállamokkal és az érdekelt felekkel partnerségben dolgozzon, és erősítse az együttműködést a társadalmi-gazdasági változások, különösen a globalizáció és a technológia jelentette változások kezelése érdekében. Az elmúlt ötven évben a szilárd makrogazdasági politikai kereteken belül sikeresen reagált a felmerülő társadalmi kihívásokra a növekedés és a foglalkoztatás ösztönzésével, előmozdítva a nemek közötti egyenlőséget, a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelmet, a szociális partnerség támogatását, a munkakörülmények javítását és a társadalmi kohézió biztosítását, a regionális egyenlőtlenségek megszüntetése és a gazdasági változásokhoz való alkalmazkodás támogatása útján.

Most az jelenti a kihívást, hogy erre a szilárd alapra építve folytassuk a **megújított szociális menetrendet**. Az alapvető célkitűzéseket a Szerződés határozza meg. Az elérésükhöz szükséges eszközöket kell megújítani. A hangsúlyt arra kell helyezni, hogy az egyének számára **biztosítottak legyenek** a képességeik kibontakoztatásához szükséges **lehetőségek**, ugyanakkor segíteni kell azokat, akik a kibontakozásra nem képesek.

Ez a menetrend nem szorítkozhat a hagyományos szociális területekre; **átfogónak** és többdimenziósnek kell lennie, hogy a munkaerő-piaci politikáktól az oktatásig, az egészségügyig, a bevándorlásig és a kultúrák közötti párbeszédig területek széles körét fedje le. A tények azt mutatják, hogy a gazdasági és társadalmi intézkedések az Európai Unió szintjén és nemzeti szinten kölcsönösen erősítik és kiegészítik egymást. Ezért ez a megújított szociális menetrend teljes egészében összhangban van a növekedést és a foglalkoztatást célzó lisszaboni stratégiával, és erősíti azt.

Az ebben a közleményben ismertetett, megújított szociális menetrend a **lehetőségek**, a **hozzáférés** és a **szolidaritás** köré épül. A lehetőségek megteremtéséhez folyamatos erőfeszítéseket kell tenni az egyre több és jobb munkahely létrehozása és a jólét növelése érdekében. Ez a korlátok lebontását, a mobilitás megkönnyítését, a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelmet, a nemek közötti egyenlőség elősegítését, a családok támogatását és a társadalmi kirekesztés új formáival szemben történő fellépést jelenti. A lehetőségek kihasználásához az egyének számára hozzáférést kell biztosítani az oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz, az általános érdekű szociális szolgáltatásokhoz. Képesnek kell lenniük arra, hogy aktívan részt vegyenek és beilleszkedjenek a társadalomba, amelyben élnek. Azoknak az egyéneknek és régióknak, akik, illetve amelyek nem tudnak megbirkózni a gyors ütemű változásokkal, és emiatt lemaradnak, segítségre van szükségük. Ezért a megújított szociális menetrend egyben szolidaritási menetrend is, amely fokozza a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni harc érdekében tett erőfeszítéseket, és a globalizációhoz és a technológiai fejlődéshez való alkalmazkodás terén új módszereket tár fel az egyének támogatására. Ehhez az Európai Uniónak meg kell újítania a politikai keretrendszerek kialakításának módját, jogalkotását, a legjobb gyakorlat cseréje terén az emberek közötti kapcsolatok megteremtését és az új megközelítések katalizálását.

E megújított szociális menetrend figyelembe veszi annak a széles körű nyilvános konzultációnak¹ az eredményeit, amelyet a Bizottság indított 2007-ben az európai változó „társadalmi valóság” felmérésére. Az Európai Bizottság *Lehetőségek, hozzáférés, közösségvállalás: úton a XXI. századi Európa új szociális jövőképeinek kialakítása felé* című, legújabb közleményében² azonosított prioritási területeken számos konkrét intézkedést határoz meg.

2. EURÓPA SZOCIÁLIS DIMENZIÓJA – ELÉRKEZETT A MEGÚJULÁS ÉS AZ ÚJ LENDÜLET IDEJE

A közös társadalmi értékek lényeges szerepet játszanak az európai identitástudat megerősítésében, amely a kezdetektől erősítette az európai projekt alapjait. Az Európai Unió politikái határozott szociális dimenzióval és pozitív társadalmi hatással rendelkeznek: a lisszaboni stratégia hozzájárult a munkahelyek számának növeléséhez és minőségük javításához. A gazdasági és monetáris unió (GMU) és az euro biztosították az árstabilitást, ezáltal megkönnyítették a munkahelyteremtést és a stabil növekedést. A kohéziós politikák segítették az Európai Unió kevésbé fejlett régióit és hátrányos helyzetű csoportjait. Az egységes piac lehetőségeket teremtett, figyelembe véve a piacnyitás társadalmi hatását és reagálva arra. Az Európai Unió foglalkoztatási és szociálpolitikái javították a foglalkoztatási feltételeket, beleértve a munkahelyi egészségvédelmet és biztonságot, ösztönözték az

¹ http://ec.europa.eu/citizens_agenda/social_reality_stocktaking/index_hu.htm

² COM(2007) 726, 2007.11.20.

esélyegyenlőséget és a társadalmi integrációt, valamint felléptek a hátrányos megkülönböztetés, a rasszizmus és az idegengyűlölet ellen.

Az új tagállamok befogadására irányuló, egymást követő bővítési hullámok óriási sikernek számítottak a demokrácia és az alapvető jogok megszilárdításában, valamint a jólét fellendítésében az Európai Unió egész területén. Az európai integráció története a „társadalmi konvergencia” sikeres folyamata, hiszen a csatlakozó tagállamok gazdaságilag megerősödtek, noha ez a folyamat még nem zárult le. Ebben a folyamatban az európai szabványok, valamint az Európai Unió szabályai és iránymutatásai is szerepet játszottak. A bekövetkező konvergencia a bizonyíték a közös európai szociális értékek erejére, és arra, hogy az Európai Unió támogatni tudja ezek kialakulását. Röviden: a bővítés sikeres eszköznél bizonyult arra, hogy az esélyegyenlőség elterjedjen a kontinensen.

Európa alapvető szociális célkitűzései nem változtak: szilárd elkötelezettség a harmonikus, összetartó, befogadó társadalmak mellett, amelyek az egészséges szociális piacgazdaságok keretében tiszteletben tartják az alapvető jogokat. Ezt az Unió célkitűzései és az Európai Unió alapjogi chartája világosan kimondják.

Az új fejlemények azonban – a célok változatlanul hagyása mellett – az eszközök sürgős felülvizsgálatát igénylik. Napjainkban a változásokat mozgató erők közül a **globalizáció** a legfontosabb. Ez a folyamat az európai szociális menetrend logikai alapjai és hangsúlyai szempontjából egyaránt meghatározó jelentőségű. A legfiatalabb generációban a szociális dimenzió terén óriási előrelépést történt az európai egységes piac szélesedésével és mélyülésével. Az 1980-as években a szociális menetrendet az ipari szerkezetátalakításhoz való hozzájárulás biztosításának eszközeként alakították ki, amit az „1992-es” menetrendnek már részét képezte. A hangsúlyt az ipari átalakulás megkönnyítése érdekében a foglalkoztatás védelmére és a szociális partnerek közötti konszenzus biztosításának szükségességére helyezték. Napjainkban sokkal tágabb szociális menetrendre van szükség, amely Európa számára lehetővé teszi a globalizáció által teremtett lehetőségek teljes körű kihasználását annak érdekében, hogy a polgárokat segítse a változó viszonyokhoz való alkalmazkodásban, és szolidaritást mutasson azokkal, akiket a változás negatívan érint.

A globalizációval együtt a gyors **technológiai fejlődés** is nagy hatással van a társadalomra, és erőteljesen befolyásolja a szociálpolitikákat³. Növeli a szakértelem iránti igényt, ezáltal erősíti a szakképzettséggel rendelkezők és a szakképzetlenek közötti különbséget. Az alacsony képzettségű munkavállalók átlagos munkanélküliségi rátája 10 % körüli, míg a középiskola felsőbb évfolyamait elvégző munkavállalóké 7 %, a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké pedig 4 %. Hosszú távon a döntő szociális kérdés az, hogy miként lehet a legjobban biztosítani az egyének számára a megfelelő képzettséget ahhoz, hogy munkavállalóként, vállalkozóként és fogyasztóként jobb esélyeik legyenek a modern gazdaságban. Ez túlmutat a hagyományos értelemben vett ipari képzés kérdésén. Arról szól, hogy milyen típusú szakismeretekre és kompetenciákra van szükség az új típusú gazdaságban, és hogyan lehet biztosítani a polgárok sikerességét. Az Európai Unió ezért komoly befektetéseket végez a szakismeretek fejlesztése terén, a hatékonyabb és fenntarthatóbb munkaerőpiacok és szociális rendszerek fejlődésének támogatásával, a rugalmasság és biztonság összekapcsolásával, valamint a mobilitás előmozdításával az oktatásban és a továbbképzésben, illetve a tudás és az innováció területén.

³ Lásd a Bizottság szolgálatainak kísérő munkadokumentumát: *Megújított szociális menetrend Európa számára: a polgárok jóléte az információs társadalomban.*

A **demográfiai változás** a társadalmi változások hajtóereje, és innovatív szakpolitikai válaszokat igényel. A várható élettartam megemelkedése Európa egyik legnagyobb vívmánya. A termékenység csökkenésével együtt azonban az európai népesség elöregedése lényeges változásokat tesz szükségessé az életmódunkban, munkavégzésünkben és a nyugdíjra való felkészülésünkben. A 15 és 64 éves kor közötti népességben 2050-re az aktívak száma az előrejelzések szerint 48 millió lesz, az eltartottak aránya pedig ugyanezen időszak alatt megduplázódik⁴. Az európai népesség elöregedése és a változó munkavégzési minták figyelembevétele érdekében az állami szociális kiadások rugalmasságára van szükség. A jóléti rendszerek hatékonyságának és eredményességének növelése – mégpedig jobb ösztönzőkkel, hatékonyabb igazgatással és értékeléssel, valamint a kiadási programok rangsorolásával – alapvető fontosságúvá vált az európai szociális modellek hosszú távú pénzügyi fenntarthatóságának biztosításához. Az Európai Unió a tagállamokkal partnerségben dolgozik a közös kihívások kezelésén, és támogatja a méltányosság és a pénzügyi fenntarthatóság biztosítására tett erőfeszítéseiket az egészségügyi és nyugdíjrendszerek szükséges reformjának végrehajtása során. A Tanács a közelmúltban felkérte a Bizottságot és az EU Gazdaságpolitikai Bizottságát, hogy részletezze a szociális kiadások és a méltányosság, a hatékonyság és az eredményesség biztosításához szükséges reformok elemzését⁵ (lásd a kísérő dokumentumot).

A **bevándorlás** az Európai Unióban jelentősen hozzájárul a foglalkoztatáshoz, a növekedéshez és a jóléthez. A demográfiai változás, valamint az egyes ágazatokban és régiókban a munkaerőpiacon tapasztalható hiány miatt a bevándorlók, közülük is különösen a bizonyos szakismerettel rendelkezők iránti igény valószínűleg növekedni fog az elkövetkezendő években. A bevándorláshoz és az **integrációhoz** kapcsolódó kihívásoknak való megfelelés tekintetében a tagállamok ugyancsak felismerték az Európai Unió szintjén történő együttes fellépés jelentőségét. A Bizottság az összehangolt cselekvés érdekében, valamint a jólét, a szolidaritás és a biztonság elősegítése céljából a közelmúltban átfogó, közös európai bevándorlási politikára⁶ tett javaslatot. A bevándorlást – a benne rejlő lehetőségek kihasználása érdekében – kezdettől fogva a sikeres beilleszkedés megkönnyítésére irányuló erőfeszítések, köztük a fogadó ország nyelvének elsajátítása kell, hogy kísérjék. Ez pedig egyéb összetett kihívások elegyéhez vezet, és erőfeszítéseket kíván a különböző szektorokban, például az egészségügyben, a lakhatásban és az oktatásban.

Az **éghajlatváltozás** és az új energiafelhasználási módok új lehetőségeket, egyúttal új társadalmi hatásokat idéznek elő. Az Európai Unió az éghajlatváltozás kezelése érdekében tett nemzetközi erőfeszítésekben élen járva elemzi az éghajlatváltozás társadalmi-gazdasági következményeit, és szakpolitikákat dolgoz ki az alkalmazkodás elősegítésére. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, fenntartható gazdasággá történő átalakulás létfontosságú a jövő generációinak jóléte érdekében. Az Európai Unió segíthet a gazdasági fejlődés új lehetőségeinek kihasználásában és „zöld munkahelyek” létrehozásában, miközben szolidaritást gyakorol a rászoruló csoportokkal szemben, és meghallgatja a szociális partnereket. Ebben az összefüggésben az „energiaszegénység” kockázatára is figyelmet kell fordítani.

⁴ A 65 éven felüliek aránya a foglalkoztatottakhoz (15 és 64 év közöttiek) képest a jelenlegi 1:4 arány helyett 2050-re eléri az 1:2 arányt.

⁵ Az ECOFIN Tanács 2008. május 14-i következtetései; elérhető: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/100325.pdf

⁶ COM(2008) 359, 2008.6.17.

3. A MEGÚJÍTOTT SZOCIÁLIS MENETREND A LEHETŐSÉGEK, A HOZZÁFÉRÉS ÉS A SZOLIDARITÁS ÉRDEKÉBEN: A CÉLOK

A megújított szociális menetrend három, egyformán fontos és egymással összefüggő célon alapul:

- Lehetőségteremtés: A lehetőségek megteremtése több és jobb munkahely létrehozását, valamint a mobilitás megkönnyítését jelenti. Az olyan társadalmakban, amelyekben minden egyént egyenlő értékű személynek tekintenek, semmilyen korlát nem foghatja vissza az embereket. Ez azt jelenti, hogy mindenkinek meg kell kapnia az esélyt a benne rejlő képességek hasznosítására, miközben tiszteletben tartják Európa sokféleségét, fellépnek a közvetlen és közvetett megkülönböztetéssel szemben, valamint küzdenek a rasszizmus és az idegengyűlölet ellen.
- Hozzáférés biztosítása: Tekintettel az egyes emberek élethelyzetének nagyfokú különbözőségére, a lehetőségeket nem lehet megadni anélkül, hogy ne javítanánk a leghátrányosabb helyzetűek hozzáférési lehetőségein. Minden polgár számára biztosítani kell a magas színvonalú képzéshez, a szociális védelemhez, az egészségügyi ellátáshoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférést, ami hozzásegíthet a kiindulópontok egyenlőtlenségeinek elsimításához és ahhoz, hogy mindenki hosszabb, egészségesebb életet élhessen. Európa ifjúságának rendelkeznie kell a lehetőségek nyújtotta előnyök kihasználásához szükséges eszközökkel. A változásokhoz való alkalmazkodás képességének megteremtése és egy más kiindulóponttól való újrakezdés érdekében minden európai számára biztosítani kell a hozzáférést az oktatáshoz és a készségek egész életen át tartó fejlesztéséhez (például a „második esély” iskolákhoz, az egész életen át tartó tanuláshoz).
- Közösségvállalás: Az európaiak egyaránt elkötelezettek a társadalmi szolidaritás szempontjából – a generációk, a régiók, a jólétben élők és a kevésbé jól élők, valamint a gazdag és a kevésbé gazdag tagállamok között. A szolidaritás része az európai társadalom működési módjának és annak, ahogyan Európa a világ más részeivel szemben kötelezettséget vállal. A valódi esélyegyenlőség a hozzáféréstől és a szolidaritástól egyaránt függ. A szolidaritás a hátrányban lévők támogatására irányuló fellépést jelenti, akik nem tudnak élni a nyitott, gyorsan változó társadalom előnyeivel. Jelenti továbbá a társadalmi befogadás és integráció, a részvétel és a párbeszéd előmozdítását és a szegénység elleni küzdelmet. Azt, hogy támogatjuk azokat, akik ki vannak téve a globalizáció és a technológiai fejlődés által okozott ideiglenes, átmeneti problémák hatásainak.

Az e célok megvalósítására irányuló nemzeti, regionális és helyi szintű intézkedések elsősorban a tagállamok felelősségi körébe tartoznak. Sok a tennivaló, ezért prioritásokat kell kijelölni. Így az ebből eredő menetrend azokra a kulcsfontosságú területekre helyezi a hangsúlyt – ilyen az ifjúság, a humántőke, a hosszabb, egészségesebb élet, a társadalmi integráció, a megkülönböztetés-mentesség és esélyegyenlőség, valamint a szerepvállalás és a polgári párbeszéd –, ahol az EU fellépése nyilvánvalóan többletet jelent, ugyanakkor teljes mértékben figyelembe veszi a szubszidiaritás és az arányosság elvét. Az e területeken hozott intézkedések hozzájárulnak a lehetőségek, a hozzáférés és a szolidaritás hármasságának megvalósításához. Tükrözik annak szükségességét, hogy az Európai Unió megújítsa és fejlessze a politikai keretrendszerek kialakításának módját, jogalkotását, valamint a bevált gyakorlatok cseréje során az emberek közötti kapcsolatok kialakítását és az új megközelítések katalizálását.

4. A MEGÚJÍTOTT SZOCIÁLIS MENETREND A LEHETŐSÉGEK, A HOZZÁFÉRÉS ÉS A SZOLIDARITÁS ÉRDEKÉBEN: A PRIORITÁSOK

4.1. A gyermekek és az ifjúság – a holnap Európája

Európa jövője az ifjúságán múlik. Számos fiatal azonban rossz életkilátásokkal indul – képességeik teljes mértékű kihasználásához nincsenek meg a lehetőségeik, illetve nem férnek hozzá az oktatáshoz és képzéshez. A szegénység 19 millió gyermeket és fiatalot fenyeget, továbbá évente hat millióan esnek ki a középfokú oktatásból. Cselekedni kell, hogy megtörjük a gyermekkori nélkülözés, az egészségtelen életmód, a gyenge iskolai teljesítmény és a gyermekek társadalmi kirekesztésének ördögi körét. Megoldást kell találni a fiatalok nagyarányú munkanélküliségének és az iskolai lemorzsolódók nagy számának, valamint a fiatalokat érintő, viszonylag bizonytalan foglalkoztatás és bérek egyenlőtlenségének problémájára. Erre van szükség azon fiatalok gondjai esetében is, akik ugyan hosszabb ideig dolgoznak, viszont idős korukra mégis rosszabb anyagi helyzetbe kerülhetnek, mint a korábbi generációk. Minden gyermeknek meg kell kapnia a mai világban szükséges oktatást, amely megfelelő esélyt teremt számára. Arra kell a gyerekeket ösztönözni, hogy a szülei képesítésétől és szakképzettségétől eltérő, illetve annál magasabb szintet érjenek el.

Az EU segíthet a nemzedékek közötti szolidaritás új formáinak kifejlesztésében és a mai fiatalokat érintő sajátos problémák megoldásában, beleértve az oktatáshoz és képzéshez, a munkaerőpiachoz, a lakhatáshoz és a finanszírozáshoz való hozzáférést. Az Európai Tanács 2005. márciusi ülésén elfogadott Európai Ifjúsági Paktum meghatározza az Európai Unió és a tagállamok fellépésének közös keretrendszerét. A Bizottság folytatja a gyermekekre és az ifjúságra összpontosító intézkedéseket: a gyermekek jogainak általános érvényesítése a közösségi fellépésekben, a gyermekjogok támogatására és védelmére irányuló erőfeszítések fokozása⁷, a fiatalokkal és az egészségvédelemmel kapcsolatos programok szervezése, az internet biztonságosabb használatának előmozdítása⁸, valamint az utak biztonságára irányuló fokozott intézkedések.

További intézkedések:

A megújított szociális menetrend a következőket tartalmazza:

- közlemény a közoktatásról, támogatva a tagállamok erőfeszítéseit az oktatási rendszereik minőségének javítása, valamint az iskolai lemorzsolódás, az írni-olvasni tudás, a középfokú oktatásban való részvétel és a fiatalok egész életen át tartó tanulásra való felkészítése tekintetében kitűzött célok elérése érdekében. Ezt követi a „XXI. század iskolái” című nyilvános konzultáció. Az alapfokú oktatás és képzés hatékonyságának és méltányosságának maximalizálása a fiatalok számára biztosított lehetőségek elengedhetetlen részét képezi.

- zöld könyv „Migráció és mobilitás: kihívás az EU oktatási rendszereinek” címmel.

2008-ra és 2009-re a Bizottság a következő lépéseket tervezi:

- az ifjúságra vonatkozó nyílt koordinációs módszer kifejlesztéséről szóló közlemény kiadása, külön figyelmet fordítva a kevés lehetőséggel rendelkező fiatalokra.

⁷ Lásd: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/fsj_children_intro_en.htm
⁸ COM(2008) 106, 2008.2.27.

– egy mennyiségi célokra alapuló (lásd az 5.2. szakaszt), átfogóbb megközelítés kidolgozása a gyermekszegénység tekintetében, a befogadásra és a szociális védelemre vonatkozó európai stratégia mintájára.

4.2. Befektetés az emberekbe, a munkahelyek számának és minőségének javításába, az új készségekbe

A megújított szociális menetrend a lisszaboni stratégia és az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának szerves része. Az Európai Unió egyik legnagyobb hozzájárulása a jóléthez az lehet, hogy előmozdítja a növekedést és a foglalkoztatást, hiszen az egészséges gazdaság a fellendülés alapja, és a szegénységből is a munka jelenti a legjobb kiutat. A lisszaboni stratégia és a GMU az árstabilitás, a csökkentett munkanélküliség és a fokozott termelékenység biztosításán keresztül hozzájárul a munkahelyteremtéshez. A 2008. tavaszi gazdasági előrejelzés 2008-ra és 2009-re 3 millió új munkahely megteremtésével számol, a 2006-ban és 2007-ben létrehozott 7½ millió felül. A kis- és középvállalkozások alapvető szerepet játszanak az új, jobb munkahelyek megteremtésében, mint ahogyan azt a nemrég elfogadott kisvállalkozói intézkedéscsomag („Small Business Act” for Europe)⁹ is elismeri.

A globalizációval és a gyors technológiai fejlődéssel szemben az Európai Unió kulcsszerepet kap abban, hogy segítséget nyújtson a munkaerőpiacok tagállamok általi modernizálásához, valamint a változások és a szerkezetátalakítások előrejelzéséhez. A Bizottság a munkaerőpiaci átmenetek megkönnyítése és a munka kifizetődővé tétele érdekében rugalmas biztonságra vonatkozó közös elveket és utakat fogadott el, amelyek a rugalmas és biztonságos szerződéses rendelkezéseken, az élethosszig tartó tanuláson, az aktív munkaerőpiaci politikákon és a korszerű társadalombiztosítási rendszereken alapulnak. A Bizottság a tagállamokkal és szociális partnerekkel együtt dolgozik a rugalmas biztonság nemzeti szintű, a tagállamok lisszaboni reformprogramjain belüli végrehajtása érdekében. A jogalkotók részéről pedig fontos, hogy az Európai Parlament és a Tanács gyorsan pozitív eredményre jussanak a munkaidőről és a munkaerő-kölcsönzőkön keresztül történő munkavállalásról szóló irányelvjavaslatok tekintetében.

Az európai szintű szociális párbeszéd alapvető fontosságú a változások megkönnyítésében. Az európai üzemi tanácsról szóló irányelv platformot biztosít a munkáltatók és a munkavállalók közötti párbeszédhez, amely tovább fejleszhető. A változások előrejelzése és kezelése tekintetében partnerségek alakulnak ki a szociális partnerek és a hatóságok között.

A strukturális alapok a változó körülmények előrejelzéséhez és az azokhoz való alkalmazkodáshoz pénzügyi támogatást nyújtanak a tagállamoknak, a régióknak, az önkormányzatoknak, a vállalkozásoknak és az állampolgároknak. A 2007-ben létrehozott Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap a kereskedelmi szokások globalizáció miatti átalakulása következtében elbocsátott munkavállalók gyors munkaerőpiaci visszailleszkedéséhez nyújt támogatást. Az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap sok tagállamban pozitív hatást ért el, de lehetőségeinek kihasználásán még mindig lehet javítani.

A bevándorlás a munkaerőpiaci rések kitöltésében és a szakértelembeli hiányok enyhítésében már most is jelentős szerepet játszik. A bevándorlók, különösen a bizonyos szakismeretekkel rendelkezők iránti igény a demográfiai változással párhuzamosan valószínűleg növekedni fog.

⁹ COM(2008) 394, 2008.6.25.

A közös európai bevándorlási politikáról szóló, közelmúltbeli bizottsági közlemény¹⁰ számos kezdeményezést határoz meg, melyek a gazdasági migráció közösen elfogadott elvek alapján történő, megfelelő kezelését hivatottak biztosítani a tagállamokkal partnerségben dolgozva. Az integráció e kulcsfontosságú elvek egyike.

Az oktatás és általában a humán tőke alakításába történő befektetés meghatározó a munkaerő részvétele és a társadalmi befogadás biztosítása, valamint az Európai Unió versenyképességének növelése érdekében. Ebben a gyorsan változó világban az embereknek életük különböző állomásain szükségük van arra, hogy hozzáférjenek a lehetőségekhez. Ez a jelenlegi és a jövőbeni munkaerő-piaci igényekkel összehangolt, egész életen át tartó tanulás és a szakismeretek folyamatos megújítása melletti elkötelezettséget jelenti. A Bizottság a Szerződésben megszabott kereteken belül kezdeményezéseket terjeszt elő a készségek és a tagállamok oktatási rendszereinek modernizálásához adott támogatás tekintetében. Az új készségek – a vállalkozói készségek, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasággá válással, valamint az információs és kommunikációs technológiával kapcsolatos készségek –, továbbá az azokat elősegítő digitális, média- és pénzügyi műveltség a modern készségek részét képezik.

A szükséges reformokat a lisszaboni stratégia, az európai foglalkoztatási stratégia és az oktatásban és a képzésben a nyílt koordinációs módszer keretrendszerében viszik tovább. Intézkedéseket hoznak továbbá a vállalkozási ismeretek oktatása, az IKT „e-készségek”¹¹, valamint a pénzügyi oktatás uniós előmozdítása érdekében.

További intézkedések:

E csomag részeként a Bizottság a következőket terjeszti elő:

- irányelv az európai üzemi tanácsok működésének javításáról, a szerkezetátalakítási műveletekről folyó hatékony szociális párbeszéd biztosítása érdekében. A megújított szociális menetrendet személyzeti munkadokumentumok is kísérik, amelyek közül az egyik a strukturális változások előrejelzése és kezelése tekintetében a szociális partnerek által kifejtett erőfeszítések növelését ösztönzi és támogatja, a másik hangsúlyozza a társaságokon alapuló nemzetközi megállapodások fontosságát.

- az Európai Globalizációs Alapról szóló jelentés, amely áttekinti az Alap működésének első évét, meghatározza a folyamatok egyszerűsítésének és racionalizálásának módját és ötleteket ad az Európai Globalizációs Alap tökéletesítéséhez.

2008-ban és 2009-ben a Bizottság a következőkre tesz javaslatot:

- az „új munkahelyekhez szükséges új készségek” elnevezésű kezdeményezés, amely 2020-ig a munkaerőpiac és a képzettségbeli igények alakulásának első vizsgálatát, valamint a jelenlegi nemzeti és európai szintű előrejelzési eszközök bemutatását tartalmazza, valamint javaslatot tesz egy hatékonyabb megközelítésre, hogy a foglalkoztatási, képzési és oktatási politikák közötti szinergiák révén biztosítsa az előrejelzések és a munkaerő-kereslet és -kínálat közötti megfelelést;

¹⁰ COM(2008) 359, 2008.6.17.

¹¹ COM(2007) 496, 2007.9.7.

- egy korszerű stratégiai keretrendszer az oktatásban és a képzésben folyó európai együttműködés nyitott koordinációs módszerének alkalmazásához;

- közlemény a többszínűségről az Európai Unióban.

4.3. Mobilitás

A személyek szabad mozgása a polgárok számára a lehetőségek gazdag forrása, amely hozzájárul a gazdasági növekedés és a versenyképesség fellendítéséhez. Az európaiak mobilitása egyre nő. Az Európai Unió megszilárdult jogi keretrendszerrel szabályozza a munkavállalók szabad mozgását. Sőt, gyakorlati támogatást nyújt a mobilitás megkönnyítéséhez és a lehetséges akadályok lebontásához, beleértve a munkavállalók szabad mozgásának támogatását az Európai Unió foglalkoztatási mobilitási cselekvési tervén keresztül.

Az Európai Unió ezenkívül különféle transznacionális európai programokon keresztül, mint például az Erasmus, támogatja a diákok és a fiatalok mobilitását is. Ez javítja nyelvtudásukat, interkulturális készségeiket és foglalkoztathatóságukat, valamint nyitottabbá teszi őket a jövőben a szakmai és a földrajzi mobilitás iránt.

A munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelvnek nagy része volt a szolgáltatások szabad mozgásának elősegítésében, és ezzel egyidejűleg a munkavállalók és a munkafeltételek védelmében. A munkavállalók egyik tagállamból a másikba történő kiküldetése azonban számos kérdést is felvet a meglévő európai és nemzeti jogszabályok és a kiküldött munkavállalókra vonatkozó gyakorlatok alkalmazása tekintetében. A Bizottság nemrég ajánlást¹² fogadott el a megerősített igazgatási együttműködésről, hogy visszaszorítsa a be nem jelentett foglalkoztatást, és a tagállamok között megfelelő szintű bizalmat alakítson ki.

E kérdések némelyikét a közelmúltban széles körben meg is vitatták az Európai Bíróság döntései kapcsán (a Laval-, Viking- és Ruffert-ügyben). A Bizottság támogatni fogja a tagállamokat abban, hogy hatékonyan éljenek a munkavállalók kiküldetéséről szóló, hatályos irányelv nyújtotta lehetőségekkel. Ugyanakkor a bírósági döntések és más esetek alapos elemzése alapján megvitatta mindezeket a kérdéseket a szociális partnerekkel és a tagállamokkal, valamint megoldást nyújt a felmerülő kérdésekre, többek között egy 2008 őszére összehívott fórum keretein belül. A Bizottság elkötelezett annak biztosítására, hogy a Szerződésben lefektetett alapvető szabadságok és az alapvető jogok védelme között ne legyen ellentmondás, ezért gondosan felméri, megvitatta és megoldja a felmerülő kérdéseket, adott esetben értelmező iránymutatások meghatározásával.

Ebben az összefüggésben a Bizottság üdvözlöi a Tanács által 2008. június 9-én elfogadott közös álláspontot, amely, mivel a kölcsönzött munkavállalókat érinti, az első naptól fogva az egyenlő elbánás elvét írja elő, hacsak a szociális partnerek nem döntenek másként.

További intézkedések:

¹² a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről szóló, 2008. április 3-i bizottsági ajánlás

E csomag részeként a Bizottság:

- felkéri a szociális partnereket és a tagállamokat a közelmúltbeli bírósági döntések által felvetett kérdések megtárgyalására, továbbá fórumot szervez, hogy elősegítse a vitát és a bevált gyakorlatok cseréjét az érdekelt felek között, az alapvető szociális jogok tiszteletben tartásának módjáról a munkaerő növekvő mobilitása mellett. A Bizottság támogatja a tagállamokat, és megvitatja velük és a szociális partnerekkel, hogy milyen megoldást nyújtsanak a felmerülő kérdésekre;

- folytatja az „ötödik szabadság” kialakítását, a tudás szabad mozgása előtti akadályok lebontásával, meghatározott csoportok, például a kutatók¹³, a fiatal vállalkozók¹⁴, a fiatalok¹⁵ és az önkéntesek¹⁶ mobilitásának előmozdításával. Törekszik továbbá a szakmai képzések kölcsönös elismeréséről szóló közösségi irányelv¹⁷ teljes és szigorú végrehajtásának biztosítására is.

4.4. Hosszabb, egészségesebb élet

Európa öregedő társadalma változatos politikai válaszokat igényel: kezdve az arra irányuló kutatástól, hogy az információs technológia hogyan javíthatja az idősök egészségét és jólétét, egészen annak értékelésig, hogy milyen egészségügyi és nyugdíjreformokra van szükség az öregedő társadalom szükségleteinek kielégítése érdekében, biztosítva eközben az állami finanszírozás fenntarthatóságát.

Az Európai Unió mindenki számára meg fogja könnyebbíteni a minőségi egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést. Ennek fontos része, hogy a betegjogok a határokon átnyúló egészségügyi ellátásra is kiterjedjenek. A betegjogok tekintetében tisztánlátásra és egy olyan keretrendszerre van szükség, amely biztosítja, hogy megmarad a tagállamok döntési képessége a nemzeti egészségügyi rendszereikre vonatkozóan, szem előtt tartva a fenntartható finanszírozás szükségességét. Szükség van továbbá a betegek és a szakemberek mobilitásának előmozdítására az elektronikus egészségügyi nyilvántartások határokon átnyúló interoperabilitásának megkönnyítése révén, védve ugyanakkor a személyes adatokat.

Az EU támogatja a szociális védelmi rendszerek és ezen belül az egészségügy pénzügyi fenntarthatóságának biztosítására, a megfelelő jövőbeli nyugdíjak biztosítására, valamint a szolgáltatások színvonalának és hozzáférhetőségének fenntartására irányuló tagállami erőfeszítéseket. Az e területeken alkalmazott nyílt koordinációs módszer keretében a pénzügyi fenntarthatóság és a társadalmi elfogadhatóság 2006 óta általános közös célkitűzés. A Bizottság és a tagállamok is elemzik az elöregedő társadalom, valamint a nyugdíj- és egészségügyi reformok gazdasági és költségvetési hatásait.

A szegénység, a munkanélküliség, az iskolázottság alacsony szintje, a genetikai kockázatok és a fogyatékoság egyaránt összefüggnek a rosszabb egészséggel. A 2007 októberében elfogadott európai egészségügyi stratégia¹⁸ kiemeli az egyetemesség, a jó minőségű

¹³ COM(2008)317, 2008.5.23. Jobb szakmai előmeneteli lehetőségek és több mobilitás: európai kutatói partnerség.

¹⁴ Kísérleti projekt, 2008–2010.

¹⁵ 2009 júniusára tervezett zöld könyv.

¹⁶ A tanácsi ajánlásra vonatkozó javaslatot lásd a kísérő dokumentumban.

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/36/EK irányelve a szakmai képzések elismeréséről.

¹⁸ COM(2007) 630, 2007.10.23.

egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés, az azonos bánásmód és a szolidaritás közös értékeit. A stratégia fellépést irányoz elő az előregedő európai népességhez és a fokozódó egészségügyi egyenlőtlenségekhez kapcsolódó kihívások kezelésére. Az európai egészségügyi portál pedig arról gondoskodik, hogy az európai polgárok és egyéb érdekelt felek az alapvető egészségügyi kérdésekben információkhoz jussanak.

A Bizottság által 2007-ben elfogadott, a munkahelyi egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos közösségi stratégia¹⁹ a munkahelyi kockázatok elleni védelem javítása révén segíti az embereket abban, hogy hosszabb ideig maradjanak a munkaerőpiacon. A stratégia célja, hogy 2012-re 25 %-os csökkenést érjen el a munkahelyi balesetek számában.

További intézkedések:

A Bizottság:

- javaslatot tesz a határokon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről szóló irányelvre. Az irányelv az Európai Bíróság joggyakorlata alapján közösségi keretrendszert határoz meg a határokon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozóan. A javaslat a következőket támogatja: jogi egyértelműség a betegjogok tekintetében; jó minőségű, biztonságos és hatékony, határokon átnyúló egészségügyi ellátás; az európai együttműködés keretrendszerének megteremtése, a nemzeti rendszerek elveinek teljes mértékű tiszteletben tartása és fenntarthatóságuk biztosítása mellett;
- ajánlást terjeszt elő az elektronikus egészségügyi nyilvántartások határokon átnyúló interoperabilitásáról, amely a betegek és a szakemberek mobilitását hivatott megkönnyíteni.
- 2008 őszén közleményt terjeszt elő, középpontban az előregedő népesség szükségleteinek kielégítését célzó intézkedésekkel. A „Jólétben töltött időskor az információs társadalomban” elnevezésű európai cselekvési terv keretében az életvitel támogatását célzó új, uniós finanszírozású program több mint 600 millió eurót biztosít az információs és kommunikációs technológiák alkalmazására irányuló kutatásra, annak érdekében, hogy javítsa az idősök életét otthon, a munkahelyen és általában véve a társadalomban;
- 2009 tavaszán frissített jelentést tesz közzé a társadalom előregedésének az állami kiadásokra gyakorolt hatásáról; ezt 2009 őszén az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságáról szóló közlemény követi.
- 2009-ben közleményt ad ki az egészségügyi egyenlőtlenségekről, a társadalmi befogadás és a szociális védelem területén folyó nyílt koordinációs módszer keretében végzett munkára alapozva.
- közleményt és tanácsi ajánlástervezetet javasol a betegbiztonságra és az egészségügyi szolgáltatások minőségére vonatkozóan, beleértve az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések megelőzését és az azok elleni küzdelmet, továbbá közleményt javasol a krónikus betegségek kezelését célzó távorvoslási és innovatív információs és kommunikációs technológiai eszközök témájában is;
- zöld könyvet ad ki az Európai Unió egészségügyi munkaerejéről, amely a minőségi egészségügyi szolgáltatások biztosításának elengedhetetlen eleme, és ebben számba veszi a

¹⁹ COM(2007) 62, 2007.2.12.

társadalom előregedése, a mobilitás és a technológiai változások jelentette kihívásokat és az ezekre nyújtható megoldási lehetőségeket.

4.5. A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem

A szegénység kockázatának mintegy 78 millió európai, azaz az EU népességének 16 %-a van kitéve. A szegénység különösen a munkanélkülieket, a fogyatékkal élőket és az időseket sújtja; a nők esetében mind a három vonatkozásban aránytalanul nagy a kockázat. A szegénység ellen még a foglalkoztatás sem jelent garanciát: a foglalkoztatottak körében növekszik a szegénység, mintegy 8%-uk esetében fennáll az elszegényedés kockázata. Bizonyos csoportokat akadályok és pénzügyi szempontból hátráltató tényezők tartanak vissza vagy térítenek el attól, hogy teljes mértékben foglalkoztatáshoz, képzéshez, oktatáshoz, lakhatáshoz és egészségügyi ellátáshoz jussanak. Az EU segítséget nyújt az aktív befogadást, azon belül a munkaerő-piaci integráció előmozdítását célzó erőfeszítések összehangolásához, kifizetődővé téve a munkát, és beemelve a szegénység elleni küzdelembe az egész életen át tartó tanulást – különösen a munkaerőpiactól legtávolabb lévők számára. A Bizottság emellett annak biztosításán is dolgozik, hogy az egységes piac és a versenyszabályok elősegítsék a jó minőségű, elérhető és fenntartható szociális szolgáltatások, beleértve a szociális gazdasági vállalkozások (pl. szövetkezetek, segélyegyesületek) által nyújtott szolgáltatások fejlesztését.

További intézkedések:

A Bizottság a csomag részeként előterjeszti első kétéves jelentését az általános érdekű szociális szolgáltatásokról, 2008/2009-ben pedig:

- ajánlásra tesz javaslatot az aktív társadalmi befogadás témakörében, amely a jövedelemtámogatás, a munkaerőpiacra fennálló kapcsolatok és a minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés kérdéseire terjed ki. A társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem 2010-re tervezett éve lehetőséget biztosít arra, hogy az EU és tagállamai megújítsák az EK-Szerződés alapvető céljai iránti politikai kötelezettségvállalásukat;

- átalakítja és jelentős mértékben kiterjeszti Európában a leginkább rászorulóknak szóló élelmiszersegély-programot; A program 2006-ban több mint 13 millió embernek nyújtott élelmiszersegélyt, és az emelkedő élelmiszerárak következtében még inkább megnőtt a jelentősége;

- a „digitális szakadékot” enyhítendő, kezdeményezéseket tesz a digitális írástudás javítására, a széles sáv kiépítésének fokozására a nem lefedett területeken²⁰, valamint arra, hogy a fogyatékkal élők jobban és akadálymentesebben hozzáférhessenek az információs társadalomhoz²¹. A tervek között szerepel a pénzügyi integráció előmozdítására irányuló fellépés is, annak érdekében, hogy az EU-ban senkitől se lehessen megtagadni az alapszintű bankszámlához való hozzáférést.

4.6. Küzdelem a hátrányos megkülönböztetés ellen

A lehetőségteremtéshez hozzátartozik, hogy szisztematikusan fel kell lépni a hátrányos megkülönböztetés, a rasszizmus és az idegengyűlölet ellen. A nemek régóta fennálló jogi

²⁰ COM(2006) 129, 2006.3.20.

²¹ COM(2007) 694, 2007.11.8.

védelmén túlmenően az EU-nak vannak külön jogszabályai, amelyek tiltják a valláson vagy meggyőződésen, a fogyatékoságon, az életkoron, a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést a foglalkoztatás területén, továbbá a faji vagy etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetést a foglalkoztatás, az oktatás, a szociális védelem, valamint a javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés területén. E jogi keret kiegészítése érdekében a megújított szociális menetrendnek kulcsfontosságú eleme egy javasolt irányelv, amely a valláson vagy meggyőződésen, a fogyatékoságon, az életkoron vagy a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelmet, valamint az egyenlő bánásmód elvét a foglalkoztatás területén kívül kívánja érvényesíteni.

Az EU aktívan fellép a rasszizmus és az idegengyűlölet ellen, és arra ösztönzi a Tanácsot, hogy fogadja el hivatalosan a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározatot, amelyről 2007 áprilisában született politikai megállapodás.

Az elmúlt fél évszázadban az EU egy átfogó jogalkotási keret kidolgozásával lépett fel a nemek közötti egyenlőség (alapvető értékeinek egyikének) előmozdításáért. Az Európai Szociális Alapon keresztül befektetett a nők munkaerő-piaci részvételének növelésébe. A nők foglalkoztatási aránya 2001 és 2006 között 54,3%-ról 57,2%-ra nőtt, és a 2010-re kitűzött 60%-os cél is elérhető közelségbe került. Az egyenlőtlenségek azonban továbbra is fennállnak, mint ahogy azt a nemek közötti bérezési különbségek is tükrözik. A nők ezenkívül továbbra is alulreprezentáltak a gazdasági és politikai döntéshozatali folyamatokban is²².

További intézkedések:

E csomag részeként a Bizottság:

- irányelvet javasol a valláson vagy meggyőződésen, a fogyatékoságon, az életkoron vagy a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés leküzdésére, valamint az egyenlő bánásmód elvének érvényesítésére a foglalkoztatás területén kívül is. A tagállamokkal, a civil társadalommal és a szociális partnerekkel szoros együttműködésben folytatja az egyenlőség előmozdítását célzó, nem jogalkotási fellépést²³ is.

- jelentést tesz az európai romáknak kedvező uniós eszközökről és szakpolitikákról (lásd a kísérő jelentést).

A jövőben:

- jobban érvényesíti a nemekkel kapcsolatos szemléletmódot az EU valamennyi szakpolitikájában és tevékenységében (az esélyegyenlőség általános érvényesítése), különösen a megújított szociális menetrendben tárgyalt területeken, az EU nők és férfiak közötti esélyegyenlőségi menetrendjében (2006–2010) és a nemek közötti egyenlőségről szóló európai paktumban vállalt kötelezettségeinek megfelelően;

- 2008-ban jelentést tesz a menetrend végrehajtásáról, és 2010-ben értékeli az elért eredményeket, valamint dönt a további stratégiáról;

²² Nők és férfiak a döntéshozatalban 2007, Európai Bizottság 2008.

²³ Lásd a „Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség: megújított kötelezettségvállalás” című kísérő közleményt.

- fontolóra veszi, hogy 2008 szeptemberében jogalkotási javaslatokat terjesszen-e elő annak érdekében, hogy javítsa a magánélet és a hivatás összeegyeztethetőségét a szülői szabadságra vonatkozó rendelkezések javításával, a szabadság új formáinak (apasági, örökbefogadási, szülőápolási szabadság) bevezetésével, valamint a várandós nők védelmének megerősítésével.
- a 2007 júliusában elfogadott közleményével²⁴ összhangban továbbra is foglalkozik a nemek közötti fizetési különbség kérdésével, különösen azáltal, számba veszi a jogalkotási keret végrehajtásának javítására vonatkozó lehetőségeket, teljes mértékben kiaknázza az európai növekedési és foglalkoztatási stratégiát, ösztönzi a munkáltatókat az egyenlő bérezés melletti kötelezettségvállalásra és támogatja a bevált gyakorlatok közösségi szintű cseréjét.
- 2008 szeptemberében jelentést ad ki a gyermekgondozási létesítmények elérhetőségére vonatkozó „barcelonai” célokról.
- hangsúlyt helyez az elszegényedés kockázatának kitett nők, különösen az idősebb nők arányának csökkentésére vonatkozó nyílt koordinációs módszerre.
- fellép a vállalkozói készségek terén tapasztalható, nemek közötti szakadék kérdésében (Európában a vállalkozóknak jelenleg csak 31%-a nő).

4.7. Lehetőségek, hozzáférés és szolidaritás a globális szintén

Az EU együttműködik a nemzeti és nemzetközi partnerekkel annak érdekében, hogy támogassa a munkavállalók, a fogyasztók és a környezet védelmét célzó, magas szintű szociális standardokat. Az EU összehangolt fellépése segítséget nyújt a nemzetközi menetrend alakításában, valamint a globalizáció pozitívumainak kihasználásában és a változások kezelésében. A Bizottság fokozott figyelmet fog fordítani szociálpolitikáinak külső kivetülésére és belpolitikáinak globális társadalmi hatásaira.

A Bizottság szociális és az ahhoz kapcsolódó területeken folytatja az együttműködést a tagjelölt és a lehetséges tagjelölt országokkal²⁵. Hozzájárul a globalizáció szociális dimenziójának támogatását célzó nemzetközi erőfeszítésekhez. A foglalkoztatási és szociális kérdésekről kétoldalú és regionális fórumokon továbbra is folytatja a politikai párbeszédet, az európai szomszédságpolitika partnerországaival és a gazdaságilag felemelkedő országokkal folytatott párbeszédet is beleértve. Gondoskodik arról, hogy a legtagabb értelemben vett külkapcsolatai, kereskedelmi és fejlesztési politikái hozzájáruljanak a lehetőségek, az elérhetőség és a szolidaritás előmozdításához az EU határain túl. Az EU és a harmadik országok közötti megállapodásokba beépíti a tisztességes munkát és a szociális megfontolásokat, továbbá megerősíti a kereskedelempolitika és a kereskedelmi vonatkozású politikák szociális dimenzióját (többek között az általános preferenciarendszerről és a szabadkereskedelmi megállapodásokról szóló tárgyalások útján). A fejlesztési és külpolitikát és segítségnyújtást is igénybe veszi annak érdekében, hogy támogassa a szociális védelmi rendszerek fejlesztését, a munkaerőpiacok korszerűsítését, továbbá hozzájáruljon a globalizáció és az éghajlatváltozás szociális dimenziójának kezelésére irányuló nemzetközi erőfeszítésekhez.

²⁴ COM(2007) 424, 2007. 7. 18.

²⁵ Lásd a Nyugat-Balkán: az európai perspektíva erősítése című bizottsági közleményt, COM(2008) 127, 2008.3.5.

További intézkedések:

A Bizottság ismételten megerősíti azt a kötelezettségvállalását, hogy előmozdítja a tisztességes munkát célzó, nemzetközileg elfogadott menetrendet, többek között a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettel (ILO) és más partnerekkel folytatott együttműködés és az összes vonatkozó uniós politika mozgósítása útján (lásd a 2006 óta elért előrehaladást kiemelő kísérő jelentést). A Bizottság minden tagállamot felkér arra, hogy mutasson példát az ILO által naprakésznek minősített ILO-egyezmények ratifikálásával és végrehajtásával.

A Bizottság valamennyi megfelelő érdekelt féllel együttműködve továbbra is támogatja a vállalati szociális felelősséget.

5. MEGÚJÍTOTT SZOCIÁLIS MENETREND A LEHETŐSÉGEKÉRT, A HOZZÁFÉRÉSÉRT ÉS A SZOLIDARITÁSÉRT: AZ ESZKÖZÖK

A társadalmi valóság felmérése megerősítette, hogy a polgárok és az érdekelt felek azt várják az EU-tól, hogy hozzáadott értéket vigyen a társadalmi fejlődésbe, ugyanakkor továbbra is törődjön a szubszidiaritással, az arányossággal és a sokféleséggel. Az EU a jövőben is ezt teszi az EK-Szerződésben foglalt eszközökön (jogszabályok, szociális párbeszéd, nyílt koordinációs módszer, közösségi finanszírozás, a civil társadalom bevonása), valamint az ezek közötti szinergiák kiaknázásán keresztül, átfogó megközelítés keretében és a politikai eszközök „intelligensebb kombinációja” révén. A gazdaságpolitika és a költségvetési politika összehangolása és felügyelete szintén fontos szerepet tölt be ebben a vonatkozásban.

5.1. Uniós jogszabályok

Az EU az európaiak jóléte érdekében stabil jogalkotási keretet vezetett be azáltal, hogy számos területen – beleértve a mobilitás, az egészségvédelem és a biztonság, a szociális védelem, a munkafeltételek, a tájékoztatás és a konzultáció, a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség területét – létrehozta és megerősítette az európaiak polgári, fogyasztói és munkavállalói jogait.

Néhány esetben új uniós jogszabályok kínálhatnak megoldást, ha helytállóságukat illetően széles körű az egyetértés, hozzáadott értéküket pedig meggyőző bizonyítékok támasztják alá. A hatályos jogszabályokat pedig aktualizálni és modernizálni kell az újonnan felmerülő kérdések (pl. a hátrányos megkülönböztetés, az egészségvédelem és a biztonság területén), a munkaszervezés új formái (pl. az európai üzemi tanácsok, a hivatás és a magánélet összeegyeztetése), valamint az Európai Bíróság joggyakorlata (pl. munkaidő, szociális biztonság, határokon átnyúló egészségügyi ellátás) fényében.

Ezenkívül hatékonyan kell alkalmazni és végrehajtani őket. A nem megfelelő végrehajtás problémái gyakran a hiányos ismereteknek vagy a nemzeti hatóságok közötti, nem kielégítő koordinációnak és együttműködésnek tudhatók be. A Bizottság e problémák megoldása érdekében együttműködést fog folytatni a tagállamokkal, a szociális partnerekkel és más szereplőkkel, összhangban „Az eredmények Európája – a közösségi jog alkalmazása”²⁶ című közleményével, valamint az egységes piac felülvizsgálata keretében a polgároknak és a vállalkozásoknak nyújtott támogatásával.

²⁶ COM(2007)502, 2007.9.5.

5.2. Szociális párbeszéd

Az európai szociális párbeszéd – az európai szociális modell egyik sarokköve – alapvető szerepet játszik az európai döntéshozatalban. A szociális partnerek EK-Szerződésben foglalt jogainak, miszerint a foglalkoztatás vagy a szociális ügyekkel kapcsolatos bizottsági kezdeményezés előtt kikérhetik a véleményüket, illetve ők maguk tárgyalhatnak a Bizottság által előterjesztett kérdésekről, vagy saját kezdeményezésükre önálló megállapodásokat köthetnek, számos pozitív eredménye volt, pl. a szülői szabadsággal, a munkahelyi erőszakkal és stresszel, a távmunkával, valamint a tengerészekről szóló ILO-egyezménnyel kapcsolatban kötött megállapodások. A távmunkáról szóló bizottsági munkadokumentum és a szociális partnereknek az ILO tengerészeti egyezményéről szóló megállapodására irányuló javaslat ennek a csomagnak a részét képezi.

A Bizottság felkéri a szociális partnereket arra, hogy teljes mértékben használják ki az európai szociális párbeszéd kínálta lehetőségeket. Tudásukkal és tapasztalataikkal a legjobb helyzetben vannak ahhoz, hogy felismerjék a változó társadalmi realitásokat, és sajátos támogató szerepet játszanak a lehetséges válaszok megtalálásában. Az EU továbbra is elősegíti a – többek között ágazati/iparági szintű – szociális párbeszédet, valamint az európai keretmegállapodások nemzeti szociális partnerek általi végrehajtását.

5.3. Nyílt koordinációs módszer

A nyílt koordinációs módszerek az EU szociális menetrendjének kulcsát jelentik, mivel segítettek a tagállamoknak a társadalmi kihívások közös látásmódjának kialakításában, megerősítették hajlandóságukat az együttműködésre és az egymás gyakorlataiból való tanulásra, új lendületet adtak a reformok továbbvitelének és végrehajtásának, valamint előmozdították a nyitottság, az átláthatóság és a részvétel felé haladó, fokozottabban tudásalapú politikai döntéshozatalt.

Az 1997-ben elindított első európai foglalkoztatási stratégia hozzájárult ahhoz, hogy több és jobb munkahely jöjjön létre, és ezáltal – nagyon is konkrét értelemben vett – jólétet eredményezett. Az oktatás és a képzés területén 2002-ben elindított nyílt koordinációs módszer értékes támogatást nyújtott a tagállamoknak politikáik és az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó stratégiáik kialakításához. A Közösség közvetlen hatáskörén kívül eső területeken (pl. nyugdíjak, családi és rokkantsági ellátások, egészségügyi ellátás és tartós gondozás) a szociális védelemre és a társadalmi befogadásra irányuló nyílt koordinációs módszerrel (a továbbiakban: szociális nyílt koordinációs módszer) elért eredmények azt mutatják, hogy ez a folyamat az uniós jogszabályok elengedhetetlen kiegészítése. Szemlélteti, hogy tagállamok közötti önkéntes együttműködés az EU támogatásával hogyan juttatja érvényre a szubszidiaritás elvét a gyakorlatban a szegénység és a kirekesztés elleni küzdelemre, valamint a korszerű, fenntartható és méltányos jóléti rendszerek garantálására irányuló közös erőfeszítéseik során.

A számszerűsített célok és mutatók elengedhetetlennek bizonyultak a közösségi és nemzeti szinten tett előrehaladás fellendítése és figyelemmel kísérése terén. A 2010 utáni lisszaboni stratégia előkészítése lehetőséget nyújt a célkitűzések elérése érdekében tett előrehaladás felülvizsgálatára és annak tanulmányozására, hogy szükség van-e még ambiciózusabb célok kitűzésére (mint például a fiatalok, az idősebb munkavállalók és a nők magasabb foglalkoztatási aránya). A nyílt koordinációs módszer egyéb területein mérlegelni kell a célok bevezetését, illetve aktualizálását is (pl. a GDP aránya a humántőke-befektetésekben; a szegénység, különösen a gyermekszegénység csökkentése; az iskolázottsági szint javítása, a

nyugdíjak, az egészségügy és a tartós gondozási rendszerek reformjára vonatkozó célok kitűzése), annak érdekében, hogy tükrözzék az eredmények felmutatása iránti megújult kötelezettségvállalást a megújított szociális menetrend keretében. Ezzel összefüggésben statisztikai adatokra van szükség, az adatok kidolgozására pedig az Eurostattal és az Európai Statisztikai Rendszerrel együttműködésben kerül sor.

További intézkedések:

A Bizottság:

- javaslatot tesz a szociális nyílt koordinációs módszerben rejlő valamennyi lehetőség megszilárdítására és igénybevételére a lisszaboni stratégia keretében használt eljárások és módszerek alkalmazásával, hogy javítsa a politikai kötelezettségvállalást és nyilvánosságot (pl. mennyiségi célok kitűzésével), megerősítse a többi politikával fennálló kapcsolatokat, javítsa az elemzési eszközöket és tényanyagot, valamint ösztönözze a figyelemmel kísérést, a kölcsönös tanulást és a szakértői társértékelést a tagállamok részéről. (Lásd a kísérő dokumentumot).

- megfontolja, hogy javaslatot tegyen-e az aktív társadalmi befogadásról szóló ajánlásra (lásd a 4.5. pontot).

A társadalmi valóságról készült felmérés egyre szélesebb körű egyetértést mutatott a tekintetben, hogy a GDP mint a gazdasági teljesítmény eszköze magában nem elegendő ahhoz, hogy támpontként szolgáljon a napjaink összetett kihívásaira történő politikai válaszadásban. A Bizottság támogatja a GDP-n kívüli jóléti célkitűzések kidolgozását.

5.4. EU-finanszírozás

A kohéziós politika és a strukturális alapok – azáltal, hogy a versenyképességet és a társadalmi kohéziót egyaránt erősítik – számottevően hozzájárulnak a lehetőségek, a hozzáférés és a szolidaritás előmozdításához. A kohéziós politika és főként az Európai Szociális Alap mintegy 14 milliárd EUR-t fordít a jelenlegi (2007–2013) programozási időszakban a vállalatok és a munkavállalók azon képességének fejlesztésére, hogy elébe menjenek a változásoknak és sikeresen kezeljék azokat; mintegy 26 milliárd EUR-t az oktatás és szakképzés minőségének fejlesztésére; mintegy 30 milliárd EUR-t a foglalkoztatottság növelésére, beleértve a hátrányos megkülönböztetés leküzdésére irányuló erőfeszítéseket; 5 milliárd EUR-t egészségügyi beruházásokra, valamint 1,2 milliárd EUR-t a migránsok foglalkoztatási mutatóinak növelésére és társadalmi befogadásuk fokozására. Ezenkívül a Harmadik Országok Állampolgárainak Beilleszkedését Segítő Európai Alap (2007–2013) az új migránsok integrációját támogatja a tagállamokban. A Bizottság együttműködik a tagállamokkal annak érdekében, hogy biztosítsa ezeknek a befektetéseknek a lehető leghatékonyabb felhasználását, hogy ezáltal támogassa különösen a lisszaboni stratégia szerinti politikai prioritásokat. A Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap fentiekben kifejtetteknek megfelelően (lásd a 4.2. pontot) támogatást nyújt a globalizáció miatt elbocsátott munkavállalóknak.

Az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) is hozzájárul az EU szociális menetrendjéhez, mégpedig a jó minőségű és elérhető élelmiszerellátás biztosításával, a mezőgazdasági, az erdészeti és az élelmiszeripari ágazat versenyképességének és a szóban forgó ágazatokon belüli

foglalkoztatás minőségének javításával, az életminőség javításával a vidéki térségekben, valamint a foglalkoztatási lehetőségek fellendítésével a vidéki térségek egészében.

A 2007–2013 közötti időszakra szóló foglalkoztatási és szolidaritási program (PROGRESS)²⁷ segíti az uniós jogszabályok alkalmazását, az EU célkitűzéseinek és prioritásainak kölcsönös megértését, valamint a kulcsfontosságú uniós és nemzeti érdekelt felekkel fennálló partnerségek megerősítését. Az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó program és a „Cselekvő ifjúság” program a nyílt koordinációs módszerek politikai célkitűzéseivel összhangban támogatja a fiatalok színvonalas oktatását és képzését, illetve társadalmi beilleszkedését. A tudományos közösség fokozottabb részvétele és a 2007–2013 közötti időszakra szóló kutatási keretprogram által támogatott, folyamatban lévő egyéb kutatási tevékenységekkel való szorosabb kapcsolatok ugyancsak hozzájárulnak a tudás- és bizonyítékalapú politikák kidolgozásához.

5.5. Partnerség, párbeszéd és kommunikáció

A mindenki számára biztosított lehetőségek, hozzáférés és szolidaritás csak az európai intézményekkel, a regionális és a helyi hatóságokkal, a szociális partnerekkel, a civil társadalommal és egyéb érdekelt felekkel, adott esetben külső partnerekkel partnerségben érhető el.

A civil társadalmi szervezetek lényeges összekötő szerepet töltenek be az Európai Unió, a tagállamok és a polgárok között. A Bizottság továbbra is támogatja a nem kormányzati szervezetek EU-szintű fellépési képességét, valamint tevékeny szerepet vállal az uniós politikák kidolgozásában és végrehajtásában.

Más érdekelt felekkel szoros együttműködésben a vállalkozások is tevékenyen hozzájárulhatnak a megújított szociális menetrend céljaihoz, például a társadalmi integráció és a készségfejlesztés területén.

A polgároknak, a vállalkozásoknak és más érdekelt feleknek jobb tájékoztatást kell biztosítani az Európai Unió kínálta lehetőségekről, az EURES állásportálhoz hasonló meglévő szolgáltatásokra, a SOLVIT-ra, a belső piaci információs rendszerre, az Enterprise Europe Networkre, a Europe Direct szolgáltatásra, az „Európa Önökért” portálra stb. építve. A kialakítás alatt álló egységes piaci segítségnyújtási szolgálat javítani fogja az információs kínálatot és az információk elérhetőségét²⁸.

A Bizottság továbbra is népszerűsíti az aktív polgári szerepvállalást, nem utolsósorban a kultúrák közötti párbeszéd 2008-as európai évével összefüggésben. Az európai év eredményeinek fenntartható hatást kell gyakorolniuk, és azokat valamennyi vonatkozó uniós politikának és programnak át kell vennie.

A Bizottság a megújított szociális menetrend hatálybaléptetése közben továbbra is érdeklődik a polgárok és az érdekelt felek véleménye iránt.

²⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/progress/index_en.html

²⁸ SEC(2005) 985, 2005.7.20.

5.6. A lehetőségek, a hozzáférés és a szolidaritás támogatása valamennyi közösségi politikában

A bizonyítékokra támaszkodó figyelemmel kíséresi eszközök kidolgozása fontos szerepet tölt be annak biztosításában, hogy az EU valamennyi politikája tükrözze a lehetőségek, a hozzáférés és a szolidaritás előmozdításával kapcsolatos célkitűzéseket. A jelenlegi Szerződés előírja, hogy az Európai Közösség valamennyi tevékenysége során „az egyenlőtlenségek kiküszöbölésére, valamint a férfiak és nők közötti egyenlőség előmozdítására”²⁹ törekedjék. Általános egyetértés övezi azt az elképzelést, hogy az EU-nak az összes többi politika meghatározása és végrehajtása során figyelembe kell vennie a szociálpolitikai célkitűzéseket és a hátrányos megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelem szükségességét. A Bizottság hatásvizsgálati tevékenysége részeként minden főbb új kezdeményezésnél továbbra is szigorúan elemzi a társadalmi hatásokat. A hatásvizsgálati testület továbbra is ellenőrizni fogja, hogy a javaslatok megtétele előtt maradéktalanul figyelembe vették-e a lehetséges társadalmi és foglalkoztatási hatásokat. A meglévő politikák értékelése során a Bizottság fokozottabb figyelmet fog szentelni a társadalmi kihatásoknak.

Az EU a belső piaci jogszabályok és intézkedések kidolgozása során már most is komoly társadalmi reflexióról tesz tanúbizonyságot. Az EU közbeszerzési szabályai például bőven adnak lehetőséget a hatóságoknak arra, hogy a legjobb ajánlat kiválasztásakor társadalmi megfontolásokat vegyenek figyelembe³⁰. Az olyan új kezdeményezések, mint például a kiskereskedelmi piac figyelemmel kísérése – az alapvető árucikkek árát és minőségét is beleértve – szociális területen pozitív vonzatokkal járnak.

6. KÖVETKEZTETÉS

Az új társadalmi realitások új válaszokat igényelnek. A változás gyors, a politikáknak pedig lépést kell tartaniuk vele: innovatív és rugalmas módon reagálva a globalizáció kihívásaira, a technológiai fejlődésre és a demográfiai helyzet alakulására. A megújított szociális menetrend egy ilyen válasz: megmutatja, hogy a lehetőségekre, a hozzáférésre és a szolidaritásra vonatkozó célkitűzések hogyan nyilvánulnak meg konkrét intézkedésekben. Olyan integrált politikai választ jelent, amely kiegészíti a lisszaboni stratégiát, és a polgárok számára az eredmények felmutatása iránti kötelezettségvállalásról tanúskodik. Rámutat arra, hogy az európai értékek továbbra is az uniós politikák középpontjában maradnak, és az EU globalizációra adott válaszában szerves részét képezik. Tükrözi a Bizottságnak a szociális dimenzió melletti határozott kötelezettségvállalását, amelyet már a 2005-ös stratégiai célkitűzéseiben is megfogalmazott, valamint elengedhetetlen hozzájárulást jelent azokhoz a tágabb erőfeszítésekhez, amelyek az Uniót gazdasági szempontból erőssé, társadalmi szempontból felelőssé és biztonságossá kívánják tenni. Ez a menetrend, a benne foglalt intézkedéseket és eszközöket is beleértve, a 2010 utáni időszakra vonatkozó lisszaboni stratégiával együtt felülvizsgálat tárgyát képezi.

A Bizottság felkéri a Tanácsot és az Európai Parlamentet arra, hogy e szociális menetrend jóváhagyásával újítsák meg az Európai Unió szociális dimenziójára vonatkozó kötelezettségvállalásukat, és állapodjanak meg a szociális menetrendet kísérő jogalkotási javaslatokról.

²⁹ EK-Szerződés, 3. cikk.

³⁰ A társadalmilag felelős közbeszerzés kézikönyve, amelyet a Bizottság 2009-ben ad ki, ezzel összefüggésben részletes útmutatással és gyakorlati példákkal fog szolgálni.